

POSTANOWIENIE

Dnia 28 kwietnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dawid Miąsik

w sprawie z odwołania G. D.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R.

o podleganie ubezpieczeniom społecznym,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 28 kwietnia 2021 r.,

na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 20 grudnia 2019 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od odwołującego się na rzecz organu rentowego kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 20 grudnia 2019 r., III AUa (...) Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację G. D. (wnioskodawca) wniesioną od wyroku Sądu Okręgowego w T. z 10 maja 2018 r., III U (...), oddalającego odwołanie wnioskodawcy od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. (organ rentowy) stwierdzającej, że wnioskodawca od 1 stycznia 2013 r. polega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym w Polsce z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej.

W sprawie ustalono, że wnioskodawca od 28 września 1998 r. prowadzi działalność gospodarczą w zakresie usług transportowo-przeładunkowych i z tego tytułu podlegał od 31 grudnia 1998 r. do 31 maja 2012 r. ubezpieczeniom

społecznym w Polsce. Następnie wnioskodawca, prowadząc działalność gospodarczą w Polsce zawarł w dniu 1 czerwca 2012 r. umowę o pracę ze słowacką firmą. Firma ta wystawiła wnioskodawcy w dniu 5 września 2012 r. formularz A1 na okres od 1 czerwca 2012 r. do 31 grudnia 2012 r., jako pracownikowi najemnemu. Po kontroli w siedzibie pracodawcy Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w C. wydał w dniu 27 grudnia 2012 r. decyzję o wygaśnięciu w dniu 31 grudnia 2012 r. obowiązkowego ubezpieczenia społecznego w stosunku do wnioskodawcy jako pracownika firmy słowackiej, zgodnie z prawem słowackim.

Sądy orzekające w sprawie stwierdziły, że z uwagi na fakt, iż sytuacja ubezpieczeniowa wnioskodawcy na terenie Słowacji nie jest jednoznacznie rozstrzygnięta, polski organ rentowy był w pełni uprawniony do objęcia wnioskodawcy tymczasowo, czyli w oparciu o art. 6 ust. 1 lit. b rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) NR 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. UE L 2009 Nr 284 s. 1, dalej jako rozporządzenie 987/2009) ubezpieczeniem społecznym w Polsce z tytułu prowadzenia przez niego pozarolniczej działalności gospodarczej. Przyjęcie innego założenia prowadziłoby do sytuacji, w której wnioskodawca od 1 stycznia 2013 r. nie podlegałby ustawodawstwu żadnego z państw członkowskich w zakresie ubezpieczenia społecznego, co stawiałoby wnioskodawcę w bardzo niekorzystnym położeniu w przypadku potrzeby skorzystania z zabezpieczenia społecznego.

Wnioskodawca zaskarżył powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego skargą kasacyjną w całości. Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania został oparty na przesłance jej oczywistej zasadności w świetle zgłoszonych zarzutów kasacyjnych, której skarżący upatruje w tym, że w ocenie skarżącego Sąd Apelacyjny nie przeprowadził postępowania wyjaśniającego z instytucją słowacką w zakresie statusu ubezpieczeniowego wnioskodawcy na Słowacji.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną wnioskodawcy organ rentowy wniósł o odnowę przyjęcia jej do rozpoznania i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie przedstawia zasadnej podstawy przysądu i dlatego nie został uwzględniony. Opiera się on na błędnym założeniu, że na etapie przysądu ocenia się podstawy kasacyjne („w świetle zgłoszonych zarzutów kasacyjnych”). Podstawy kasacyjne stanowią odrębną część skargi kasacyjnej (art. 398³ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.) i podlegają ocenie dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania. Nie zastępują podstawy przysądu ani jej uzasadnienia. Odnosi się to również do szczególnej podstawy przysądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., która jako jedyna ma na uwadze indywidualny interes strony w przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania. Oznacza to, że skarżący w tej podstawie przysądu powinien samodzielnie (czyli odrębnie od podstaw kasacyjnych) wskazać i wykazać naruszenie przepisów, które bez wątpliwości prowadzi do stwierdzenia oczywistej wadliwości wyroku objętego skargą. Wniosek tego nie czyni.

W niniejszej sprawie istota problemu sprowadzała się do tego, czy w przypadku braku jednoznacznego rozstrzygnięcia o podleganiu wnioskodawcy ustawodawstwu słowackiemu (decyzja o wygaśnięciu obowiązkowego ubezpieczenia społecznego na Słowacji z dniem 31 grudnia 2012 r., zaskarżona przez wnioskodawcę, gdzie postępowanie w przedmiocie rozpoznania odwołania zostało zawieszone do dnia pełnego wyjaśnienie okoliczności sprawy i w momencie rozstrzygnięcia o tymczasowym podleganiu wnioskodawcy ustawodawstwu polskiemu pozostawało zawieszone) możliwe było objęcie go tymczasowo ustawodawstwem polskim w zakresie ubezpieczeń społecznych.

Z judykatury Sądu Najwyższego wynika jasno, że kształtowanie stosunków ubezpieczenia społecznego na terenie Słowacji pozostaje w wyłącznej kognicji sądów słowackich i ocena stosunku prawnego stanowiącego tytuł ubezpieczenia społecznego w innym państwie członkowskim przez instytucję miejsca zamieszkania osoby wnoszącej o ustalenie właściwego ustawodawstwa nie jest dopuszczalna (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 15 listopada 2017 r., II UK 707/16, niepublikowane; z dnia 8 listopada 2017 r., II UK 677/16, niepublikowane).

Każdy organ wydaje decyzję o podleganiu ubezpieczeniu społecznemu w zakresie swej nienaruszalnej właściwości terytorialnej. Jeżeli więc słowacka instytucja ubezpieczeniowa odmówiła uznania pracy świadczonej na jej terenie przez polskiego przedsiębiorcę jako podstawy podlegania ubezpieczeniu społecznemu, to do ostatecznego zakończenia sporu w słowackim systemie rozpoznawania spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych polskie sądy przyjmują jako wiążące niepodleganie ubezpieczeniom społecznym w innym państwie członkowskim (postanowienie Sądu Najwyższego z 18 grudnia 2018 r., II UK 557/17, LEX nr 2609165). W tych okolicznościach działanie organu rentowego miało na celu zapewnienie, że wnioskodawca nie znajdzie się w sytuacji, w której nie będzie podlegał żadnemu ustawodawstwu właściwemu w zakresie ubezpieczeń społecznych. Sąd Najwyższy podkreśla ponadto, że nawet, gdyby zostało ostatecznie przesądzone, iż tymczasowo ustalone ustawodawstwo nie jest tym, któremu wnioskodawca powinien podlegać, to instytucja, do której wnioskodawca powinien być przypisany jest instytucją właściwą z mocą wsteczną, zaś składki zostają zwrócone bądź przekazane instytucji właściwej jako składki należne, które uważa się za opłacone z mocą wsteczną. Jeżeli kwota opłaconych tymczasowo składek okazałaby się wyższa niż kwota składek należnych to nadpłata zostaje zwrócona (art. 6 ust. 4 i 6 w związku z art. 73 ust. 2 rozporządzenia 987/2009). W tych okolicznościach postępowanie organu rentowego było uzasadnione i zmierzało do zabezpieczenia praw wnioskodawcy zgodnie z zasadą podlegania jednemu ustawodawstwu z zakresu zabezpieczenia społecznego.

Mając na względzie powyższe, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.